

Inhoudelijke verantwoording programma Waddenzeehavens 2018-2022, over 2022

16 maart 2023

Arjen Bosch

Inhoud

1. Beleidstrajecten	3
<i>Politieke activiteiten</i>	3
<i>Uitvoeringsprogramma Gebiedsagenda</i>	3
<i>Toogdag</i>	3
<i>Regieteam Uitvoeringsprogramma</i>	4
<i>Uitvoeringsinitiatieven (UP's)</i>	4
<i>Evaluatie Pact van Marrum</i>	4
<i>Trilaterale zeehavensamenwerking</i>	5
2. Havenontwikkeling	5
<i>Vaargeul onderhoud 'De Boontjes'</i>	5
<i>Garnalenvisserij</i>	5
3. Unescohavens	5
<i>Investeringskader Waddengebied</i>	6
<i>Aanlanding windenergie</i>	6
<i>EcoPort innovatieprogramma</i>	6
<i>Programma Green Shipping</i>	6
4. Organisatie	6
5. Communicatie	7
6. Overige kosten	7
7. Toelichting op de urenverantwoording in 2022	7

De indeling van het jaarverslag volgt de indeling van het jaarplan

Jaarverslag 2022

Dit is de verantwoording en verslaglegging van het programma Waddenzeehavens over 2022. De indeling is gebaseerd op het bijbehorende programma 2018-2022, gespecificeerd voor 2022. Onder de genummerde kopjes is tussen haakjes aangegeven hoeveel dagdelen zijn gerealiseerd en hoeveel er vanuit het jaarprogramma waren voorzien.

1. Beleidstrajecten

(139 dagdelen gerealiseerd van 90)

Politieke activiteiten

15 december 2021 verschijnt het Coalitieakkoord van de nieuwe regering. Daarin staan belangrijke zaken over bijvoorbeeld de energietransitie en stikstof en natuur. Ook houdt de Tweede Kamer Commissie IenW op 17 januari een hoorzitting over het aangekondigde Beleidskader. Op 1 februari houdt de Raad van Advies Waddenzeehavens een informele digitale bijeenkomst.

Samen met de vereniging van Waddenzeegemeenten organiseert de Raad een werkbezoek voor de Tweede Kamer commissie op 16 mei en wordt ook minister Harbers voor een werkbezoek aan Port of Den Helder. De bijeenkomst aan Port of Den Helder wordt eenmaal uitgesteld, maar vindt uiteindelijk op 7 november plaats.

Uitvoeringsprogramma Gebiedsagenda

In de voorgaande jaren participeerden de Waddenzeehavens in de opstelling van een gebiedsagenda voor het Waddengebied en in het verlengde daarvan in het bijbehorende Uitvoeringsprogramma 2021-2026. Het Uitvoeringsprogramma zou in 2021 vastgesteld moeten worden, maar liep veel vertraging op. Pas in het Bestuurlijk Overleg Waddengebied (BOW) van 8 december 2021 werd een eerste Ontwerp Uitvoeringsprogramma vastgesteld, dat voor brede advisering werd vrijgegeven. Het was de intentie om de inhoud voor de gemeenteraadsverkiezingen van 16 maart vast te stellen. Parallel daaraan startte LNV een traject 'Beleidskader Natuur', dat LNV buiten het Kader van de Agenda en Uitvoeringsprogramma wilde plaatsen. Dat leidde tot veel spanning en onduidelijkheid en daardoor ook vertraging voor het Uitvoeringsprogramma. Ook was er onvoldoende zicht op financiering, waar de oprichting van een Kustfonds en het maatregelenprogramma Nationaal Waterprogramma een rol in zou kunnen spelen. In december 2022 kon het Uitvoeringsprogramma 2021-2026 nog altijd niet worden vastgesteld. Vaststelling wordt voorzien in februari 2023. In 2022 werden twee extra BOW-vergaderingen belegd, hetgeen (opnieuw) leidde tot een verdubbeling van het aantal vergaderingen van het Omgevingsberaad Waddengebied (OBW) en ook het aantal vergaderingen en daaraan gekoppelde werkgroepen en het Regieteam Uitvoeringsprogramma bleef daardoor onverminderd doorlopen. Dit alles leidde tot een overschrijding van meer dan 50% op het onderdeel beleidstrajecten.

Toogdag

Op de vorige Toogdag (2021) stelde de secretaris in het slotpanel voor om een Kustfonds op te richten. Naar aanleiding daarvan richtte het OBW een werkgroep op, waar ook van de havenzijde aan werd deelgenomen. De Toogdag van 2022 werd op 26 juni in Delfzijl gehouden. De noodzaak van een Kustfonds kreeg in het plenaire deel van deze Toogdag veel aandacht in een dialoog van Cees Loggen, Arno Brok en Mark Harbers veel aandacht.

Regieteam Uitvoeringsprogramma

Namens de havens neemt de secretaris van de Raad op ambtelijk niveau deel aan het Regieteam Uitvoeringsprogramma en vertegenwoordigt Harm Post de Waddenzeehavens in het OBW. In de loop van 2021 traden de Waddenvereniging en de landbouw toch actief toe tot het Regieteam Uitvoeringsprogramma, maar in het voorjaar van 2022 trok de Waddenvereniging weer terug. De secretaris nam deel aan de Regieteambijeenkomsten. Vanaf 2020 neemt Arjen Bosch ook namens de andere kustgemeenten deel aan het Regieteam Uitvoeringsprogramma. De secretaris bereidt het OBW voor en neemt deel aan ambtelijke vooroverleggen. In 2022 waren er 15 Regieteambijeenkomsten (veelal een hele dag) en veel werkgroepen rond bijvoorbeeld financiering, impactanalyse, bereikbaarheid, beleidskader etc.. In 2022 werd 9 keer een OBW georganiseerd. Dat waren veel meer OBW bijeenkomsten dan de vier die er volgens de planning zouden zijn.

In december vond de laatste regieteambijeenkomst plaats, omdat het Uitvoeringsprogramma inhoudelijk is afgerond. De inhoudelijke inbreng verloopt vanaf 2023 via het vooroverleg OBW, waarin de secretaris al in deelnam. De extra inspanning voor het opstellen van het uitvoeringsprogramma valt in 2023 dus weg.

De havens hebben in het OBW (net als de andere OBW-leden) ingestemd met de inhoud van het concept Uitvoeringsprogramma. Daarbij is opgemerkt dat in 2022 het vertrouwen tussen overheden onderling en de stakeholders gedaald is, waardoor de uitvoering van het Uitvoeringsprogramma substantieel gevaar loopt. De voorzitter van het OBW, zal dit bij de vaststelling in het BOW in 2023 aankaarten.

Uitvoeringsinitiatieven (UP's)

Het programma voorziet in ca. 25 UP's. UP's worden alleen opgenomen als er overeenstemming is over een plan van aanpak, waarbij er ook duidelijkheid over de financiering is. Op aandringen van de Raad van Advies Waddenzeehavens is er een extra UP EcoSysteemgericht baggeren toegevoegd. Het EcoPort innovatieprogramma heeft een lichtere programmastructuur gekregen. Het Green Shipping programma loopt, maar ombouw van bestaande schepen blijkt erg lastig vanwege certificeringsproblemen. De financiering voor het plan van aanpak voor het UP 17 Tijdelijke parkeerfaciliteit offshore installaties is rondgekomen. De Waddenzeehavens hebben veel inhoudelijke steun verleend om het UP Integrale maritieme ontwikkeling havenplaatsen te voorzien van een lijst met koploperprojecten.

De secretaris heeft aan meerdere werkgroepen van het Regieteam Uitvoeringsprogramma deelgenomen. Een daarvan is de werkgroep Impactanalyse, die is ingesteld door een motie van de Tweede Kamer. De motie komt erop neer dat beslissingen voor natuur die impact op economische sectoren hebben, alleen genomen worden als er eerst een analyse van de impact op een sector is uitgevoerd. De werkgroep kreeg de opdracht om een methodiek te ontwikkelen waarop een impact-analyse moet worden uitgevoerd.

Evaluatie Pact van Marrum

De secretaris van CWN en RvA Waddenzeehavens bereidde de evaluatie voor. Alle ondertekenende partijen zijn geïnterviewd en op 4 april is in Lauwersoog een afsluitende bijeenkomst gehouden. De hoofdconclusie was dat het Pact zijn waarde heeft, omdat het afspraken vastlegt, maar het heeft niet geleid tot gezamenlijk geboekte resultaten. Daarom kozen de deelnemers voor een follow-

up in een convenantvorm. Om dat vorm en inhoud te geven is een werkgroepje in het leven geroepen. De perikelen rond het Beleidskader leidde ertoe dat het werkgroepje matig voortgang boekte en pas aan het eind van de herfst tot nieuwe voorstellen kwam.

Trilaterale zeehavensamenwerking

De secretaris participeerde in meerdere trilaterale bijeenkomsten met Duitse en Deense NGO's en havens. Op 7-8 september organiseerde het programmteam Waddenzeehavens samen met Groningen Seaport een trilaterale bijeenkomst voor alle havens en NGO's in Delfzijl, om een concept Joint statement voor de trilaterale Regeringsconferentie van 30 november 2022 op te stellen. Naast het Joint statement werd ook een trilateral Dark Sky vision voorbereid. Op de Raad van Advies Waddenzeehavens van 7 november besprak de Raad van Advies deze documenten en besloten de havens om ermee in te stemmen.

Niedersachsen Ports en Bremerhaven organiseerden een Trilaterale Havenconferentie op 28 november in Wilhelmshaven, met meerdere Nederlandse bijdragen. Marco Glastra vertegenwoordigde de natuurbeschermingsorganisaties. Op 29 november werd het Joint Document ondertekend door de havendirecteuren en tijdens de conferentie gaf de secretaris tijdens de regeringsconferentie een toelichting voor de ministers. Paul Pot nam deel aan de presentatie van de Dark Sky vision.

De havens hebben een reactie geschreven op de concept Verklaring van Wilhelmshaven, hetgeen leidde tot een aantal wezenlijke aanpassingen. Daarnaast zijn voorstellen gedaan om meer te bereiken op het gebied van nautische veiligheid ten noorden van het Waddengebied. Dit resulteerde in een OBW-advies aan de trilaterale Wadden Sea Board. Op verzoek van de Waddenacademie heeft de secretaris een opinieartikel geschreven voor het Fries Dagblad.

2. Havenontwikkeling

(13 dagdelen gerealiseerd van 12)

Vaargeul onderhoud 'De Boontjes'

Port of Harlingen werd in het najaar verrast door drie eindconcepten van bureaus, die in opdracht van RWS-onderzoek hadden gedaan naar economisch, hydromorfologische en ecologische effecten van de vaargeul Kornwerderzand – Harlingen, 'De Boontjes'. Met steun van de secretaris heeft Port of Harlingen op deze onderzoeken gereageerd.

Garnalenvisserij

1 januari 2023 moeten de visserij schepen voldoen aan strenge stikstof uitstootnormen voor Natura-2000 gebieden. De vissers hebben een passende beoordeling gemaakt en een nieuwe vergunning aangevraagd. RWS vroeg daarop een review op de vergunningaanvraag van de vissers aan de Waddenacademie. De Waddenacademie maakte geen gebruik van de kennis bij Wageningen Marine Research, maar bracht toch een review uit. Dit was aanleiding voor de natuurbescherming om een traject met juridische stappen in te zetten en te komen tot een verbod op de garnalenvisserij. Een eventueel verbod heeft grote gevolgen voor de visserijhavens. De secretaris heeft de visserijhavens ondersteund bij hun reacties op de ontstane situatie.

3. Unescohavens

(18 dagdelen gerealiseerd van 12)

Investeringskader Waddengebied

Programma Waddenzeehavens heeft een permanente adviesfunctie gekregen in het Opgaveteam Havens en natuurontwikkeling van het Investeringskader Waddengebied (IKW Havens). Het opgaveteam IKW Havens komt ca. 8 maal per jaar bij elkaar en bespreekt de belangrijkste Waddenfondsprojecten en IKW-programma's.

In het IKW team zijn de programma's Integrale ontwikkeling havenplaatsen en het EcoPort innovatieprogramma uitgebreid gesproken en wordt het Green Shipping programma gevolgd. Ook is de mogelijkheid van een follow-up van het EcoShape programma Building with Nature programma afgetast, in de vorm van een programma Ecosysteemgericht baggeren.

Aanlanding windenergie

Samen met iTanks is met Callides gesproken om een innovatieve gasboortechiek te gebruiken om kabels en leidingen op grote diepte aan te leggen. Er is een financiële partij gevonden om een proef te nemen op grond van Groningen Seaports en dit als majeur project bij het IKW/Waddenfonds in te dienen. De aanvraag wordt voorbereid en is meerdere malen in het Opgaveteam havens besproken. Ook zijn er gesprekken met EZK en TenneT gevoerd, over de voorwaarden waaronder de techniek bij de aanlanding van windenergie gebruikt zou kunnen worden.

EcoPort innovatieprogramma

Het project Innovatiemotor is nagenoeg afgerond en het IKW stemde in met de verantwoording. iTanks wilde, gelet op de financiële risico's, niet als penvoerder voor een EcoPort innovatieprogramma optreden. Het IKW-opgaveteam gaat iTanks inhuren voor het aanjagen van innovaties en iTanks blijft in de komende jaren met programma Waddenzeehavens samenwerken. In het Uitvoeringsprogramma is aangepast op deze werkwijze.

Programma Green Shipping

Het Green Shipping programma draait volop en wordt onder regie van FME uitgevoerd (zie www.greenshippingwaddenzee.nl). De verbinding met de havens wordt goed onderhouden. Los van de reguliere bijeenkomsten met de partners, organiseerde het Green Shipping team netwerkbijeenkomsten over verschillende onderwerpen: energie neutrale brandstoffen, certificering en de waterstof proeftuin Den Helder. Gelet op de certificeringsproblematiek wordt de ombouw van bestaande schepen steeds lastiger. Het rijk adviseert negatief op het initiëren van ombouw van schepen die varen op brandstoffen met een laag vlampunt, zoals waterstof en methanol. Voor nieuwbouw zijn er wel mogelijkheden, maar de doelstellingen voor energie neutrale scheepvaart voor de Waddenvloot raken hiermee wel buiten beeld.

4. Organisatie

(30 dagdelen gerealiseerd van 26)

Naar aanleiding van het nieuwe coalitieakkoord wordt op 1 februari een digitale informele Raad van Advies Waddenzeehavens georganiseerd. Daarna wordt in 2022 tweemaal een fysieke Raad georganiseerd. Anne-Wil Lucas aanvaard op 1 november een nieuwe functie in de directie van de NOM, die zich niet verdraagt met haar voorzitterschap.

Op 16 mei is Groningen Seaports gastheer voor de Raad. De Waddenzeegemeenten presenteren hun plan van aanpak voor het UP Integrale Maritieme Ontwikkeling Havenplaatsen. Die ondervindt brede steun en de havens

worden uitgenodigd om concrete ‘koploperprojecten’ voor te stellen. Wageningen Marine Research komt met een voorstel om een kennisprogramma over verantwoord baggeren te ontwikkelen.

Op 7 november is Wageningen Marine Research gastheer voor de Raad van Advies en deze wordt gecombineerd met het uitgestelde werkbezoek van minister Marc Harbers aan Port of Den Helder. Anne-Wil Lucas leidt de dialoogsessie met de minister en daarna nemen de leden afscheid van haar als voorzitter. Anne-Wil heeft de Raad 2 jaar met verve voorgezeten en meer met de Haagse politiek verbonden. Paul Schoute en Harm Post vormen een benoemingscommissie die op de basis van de profielschets een nieuwe voorzitter van de Raad voordraagt. Henk Staghouwer wordt de nieuwe voorzitter en hij zal in februari 2023 beginnen.

Tijdens de Raad van 7 november zijn het voorstel Ecosysteemgericht baggeren en De Boontjes onderwerpen, waar de verschillen van inzicht worden besproken. Er wordt met tevredenheid op het werkbezoek van minister Harbers teruggeblikt.

De inhoudelijke voorbereidingen van Raad van Advies vindt plaats in het Programmteam Waddenzeehavens. De meeste zijn digitaal gehouden. In 2021 zijn 4 programmteam bijeenkomsten georganiseerd. Eén daarvan is op 7 september in Delfzijl, met aansluitend een trilaterale bijeenkomst met de Duitse en Deense NGO's en havens.

5. Communicatie

De website www.waddenzeehavens.nl en www.waddenseaports.com zijn vernieuwd, maar er zijn wel problemen met veiligheidsupdates. Er zijn nieuwe contracten gesloten, die in 2023 in de begroting worden opgenomen.

6. Overige kosten

De overige kosten zijn met name voor de Raad van Advies gemaakt: inhuren mw. Anne-Wil Lucas als voorzitter en de inhuur van Ingrid de Vries voor de verslaglegging.

7. Toelichting op de urenverantwoording in 2022

In totaal zijn 201 dagdelen besteed en er waren 140 begroot. In het tweede kwartaal werd duidelijk dat deze overschrijdingen onvermijdelijk waren, als programma Waddenzeehavens mee zou willen dragen aan het Uitvoeringsprogramma bij het onderdeel ‘Beleid’. Er was een beperkte overschrijding van het onderdeel UNESCO havens (6 dagdelen), maar dat was het gevolg van het onderdeel EcoSysteemgericht baggeren, dat eind 2022 aan het Uitvoeringsprogramma is toegevoegd.

Er is ook een overschrijding van de organisatiekosten (4 dagdelen). Deze hield verband met de benoemingsprocedure voor het vinden van een nieuwe voorzitter.

Deze kosten zijn op nacalculatie als meerwerk verrekend, op basis van de gebruikelijke verdeelsleutel.